

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE YANSITICI İNCELEME YAKLAŞIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Dr. Cengiz ÖZMEN

Kayseri Necip Fazıl Kısakürek İlköğretim Okulu Müdür Yardımcısı
cengizozmen001@hotmail.com

Öz

Bu araştırmada Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin amacı, içeriği ve yöntemi konusunda öğretmen görüşleri incelenmiştir. Çalışma tarama modelindedir. Çalışmanın Örneklemini Kayseri ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler ve Sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Kayseri ilinde ilköğretimde görev yapan 444 (Sosyal Bilgiler ve Sınıf) öğretmenden elde edilmiştir. Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak, Barr, Barth ve Shermiss (1978) tarafından geliştirilen ve Ersoy Kozan¹'in Türkçeye uyarladığı "Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler Eğitime Yaklaşım Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin, amaç, içerik ve yöntem boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiş, ancak genel olarak öğretmenlerin branş, ve mesleki kıdemlerine göre görüşlerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Yansıtıcı İnceleme, İlköğretim.

TEACHERS OPINIONS RELATED TO REFLECTIVE INQUIRY APPROACH IN SOCIAL STUDIES

Abstract

This study explores teachers' opinion considering the method, goal, and content of social studies thought as Reflective Inquiry Approaches, this study is based on survey model. Samples of this study are selected between social studies teachers and elementary teachers who work in the city of Kayseri. The data has been collected by 444 social studies teachers and elementary teachers who are currently working in Kayseri. Quantitative data is collected "Approaching Social Studies Thought as Reflective Inquiry Approaches Subject Scale" which was developed by Barr, Barth and Shermiss (1978) and adopted into Turkish by Ersoy Kozan At the end of the research it is identified that there is no differences about teachers' view according to gender on approaching social studies thought as reflective inquiry approaches subject scale on the base of aim, content and method.

Key Words: Social Studies, Reflective Inquiry Approaches, Elementary Education.

¹ E. Kozan, *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi Geleneklerine Yaklaşımları ve Bu Yaklaşımların Tarih Öğretimiyle İlişkisi: Ankara-Aksaray Örnekleri*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002.

1. Giriş

Bireylerin sosyalleşmesinde, onların toplum kültürünü almalarında, nitelikli insan gücünün yetişmesinde okulun çok önemli işlevi vardır. Gerçekten de eğitim kurumlarının en temel fonksiyonlarından biri çocuğun sosyalleşmesini yardımcı olup onun iyi bir vatandaş olarak yetişmesini sağlamaktır². Bu sebepten eğitimin amacı, demokratik hayatın değerini anlayabilmeleri için öğrencilerin zihinlerini ve karakterini kuvvetlendirmek olacaktır. Sosyal Bilgilerin amacı ise, vatandaşlığı güçlendirmek ve bireyin kendisine, ailesine ve devlete karşı olan sorumluluğunu daha kuvvetli hissettirmektir³.

Sosyal Bilgiler kavramı ABD, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerin dışında pek çok insan tarafından bilinmemektedir. Çünkü çoğu ülkede tarih, coğrafya ve diğer sosyal bilimler ayrı konu alanları olarak çalışılır⁴. ABD’ de birçok eyalette ise Sosyal Bilgiler öğretmenliği diplomasına sahip olmak, Tarih, Coğrafya, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji öğretme yetkisi vermekte ve çağdaş Sosyal Bilgiler öğretmeni olmak bu alanlarda yeterli olmayı gerektirmektedir⁵.

İlköğretim birinci kademede yer alan Hayat Bilgisi dersinin ikinci kademede biraz daha özelleşmiş şekli olan Sosyal Bilgiler⁶ farklı bilim adamları tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır.

Sosyal Bilgiler, kişinin sosyalleşmesine yardımcı olmak amacıyla; sosyoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi, hukuk, antropoloji, tarih, coğrafya ve ekonomi gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarını bir ünite altında birleştiren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimini, geçmiş, günümüz ve gelecek bağlamında inceleyen toplu öğretim anlayışından yola çıkarak oluşturulmuş bir derstir⁷. Engle Ochoa’ ya göre Sosyal Bilgiler özellikle vatandaşlık eğitimi ile ilgilidir demokraside vatandaşlık eğitimi birbiriyle ilişkili ancak birbirinden farklı iki bölümden oluşur; sosyalizasyon ve karşı sosyalizasyon⁸. Tanrıoğen’e göre ise Sosyal Bilgiler programı amaçlarını, demokratik toplumda yaşayan vatandaşların yükümlülüklerinden türeten, içeriğini sosyal bilimlerin temel

² M. Erden, *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara, Alkım Yayınları, s. 9.

³ M. Moffat, *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Çev. Nesrin Oran). Maarif Basımevi, İstanbul, 1957, s.20

⁴ D. A. Welton and J. T. Mallan, *Children and Their World: Strategies for Teaching Social Studies*, Houghton Mifflin Company, U.S.A. 1999, s.8.

⁵ S. Adler, “The Education of Social Studies Teachers”, *Handbook of Research in Social Studies Education*. L. S. Levstik, & C. A. Tyson (Eds.), Taylor and Francis, New York, 2008, s. 329-351. C. Beal, C. M. Bolick, and P. H. Martorella, *Teaching Social studies in Middle and Secondary School*, Fifth Edition. Allyn & Bacon, USA, 2009.

⁶ C. Binbaşıoğlu, *Özel Öğretim Yöntemleri*, Binbaşıoğlu Yayınevi, Ankara, 1988, s. 38.

⁷ MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara, 2005.

⁸ S. H. Engle, and A. S. Ochoa, *Education for Democratic Citizenship: Decision Making in the Social Studies*, Teacher College Press. New York, 1998.

çerçevesinden alan ve hayat boyu kullanılacak olan vatandaşlık becerilerinin uygulamasını yaptıran bir temel eğitim programıdır⁹.

Başka bir tanımda Doğanay Wesley'den alıntı yaparak aktardığına göre Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlerin eğitimsel amaçlarla sadeleştirilmiş şeklidir¹⁰. Daha sonraki yıllarda Sosyal Bilgiler sosyal bilimlerin sadeleşmiş şekli olarak görülmekten çıkmış faal yurttaşlık eğitimi amacıyla sosyal bilimlerin disiplinler arası yaklaşımla ele alındığı bir alan olarak bakılmıştır¹¹.

Barth ve Demirtaş ise Sosyal Bilgileri, insanların sosyal ve fiziki çevreleriyle olan ilişkilerini araştıran bir bilim¹² olarak tanımlarken bir başka tanımda eleştirel düşünce ve anlam oluşturma'nın Sosyal Bilgilerin ana unsuru olduğundan bahsedilir¹³.

Yapılan tanımlara baktığımızda hemen hepsinde ortak nokta Sosyal Bilgilerin, etkili vatandaş yetiştirmeyi, sosyalleşmeyi, insan tecrübelerinin bütünlüğünü, bilimsel düşünme yöntemini, toplumsal olgu ve olayların zaman boyutunu esas alan disiplinler arası bir alan olma özelliği gibi hususlardır¹⁴.

Sosyal Bilgilerin ile alakalı en teferruatlı ve en etkili çalışmayı yapan Barr, Barth ve Shermis, Sosyal Bilgilerin metotlarından yararlanarak demokratik vatandaşlığın ve insani değerlerin öğrencilere baskı yapmadan kavratılması ve vatandaşlığa entegrasyonu gerektiğini söyler. Birçok eğitimcinin de bu fikirde olduğunu ancak aile, inanç, değerler, beceriler, iletişim ve ideallerin de etkisinden söz ettikten sonra, Sosyal Bilgilerin geleneksel olarak üç şekilde anlaşıldığından bahseder. Bunlar; Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler, Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler¹⁵.

Yansıtıcı İnceleme Yaklaşımı Olarak Sosyal Bilgiler yaklaşımını Dewey, bir konunun zihin içinde evirip çevrildiği, ciddi ve ardışık bir süreç içeren bir düşünme çeşidi olarak tanımlamaktadır.

-
- ⁹ A. Tanrıoğen, *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Arı Yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 13
- ¹⁰ A. Doğanay, "Sosyal Bilgiler Öğretimi", *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), Pegem A Yayınları, Ankara, 2002, s. 15-46.
- ¹¹ A. Doğanay ve M. Sarı, "Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenleriyle Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilerin Doğasına İlişkin Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi", *I.Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, İzmir, 2003, s. 153.
- ¹² J. L. Barth, ve A. Demirtaş, *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi Kaynak Üniteler*, YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Ankara, 1997, s. 6.
- ¹³ A. L. Catherina, X. F. Annie, V. T. B. Joyce, B. Karen, and D.A. Linda, "A Study of Curriculum Effectiveness in Social Studies", *Gifted Child Quarterly*, Volume 51, Number 3, National Association for Gifted Children <http://gcq.sagepub.com>, 2007, pp.272-284.
- ¹⁴ Y. Güçlü, "İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Ders Grubu Derslerinin Müfredat Programlarına Eleştirel Bir Bakış", *I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, İzmir 2003, s. 261.
- ¹⁵ R. Barr, J. L. Barth, and S.S. Shermish, *The Nature of Social Studies*, CA, ETC Publications, 1978, s. 18

Yansıtıcı düşünme, herhangi bir inancın veya faraziye halindeki bilgilerin, kanıtlar ışığında inceden inceye sürekli ve kesin bir şekilde incelenmesidir¹⁶.

Yansıtıcı inceleme yaklaşımının odak noktasını araştırma-inceleme ve problem çözme oluşturur. Yöntem olarak sosyal bilim yaklaşımına benzer. Ancak sosyal bilim yaklaşımında içerik ve öğrenme yaşantıları sosyal bilim dallarından seçilirken, yansıtıcı inceleme yaklaşımında içerik öğrencileri kişisel olarak etkileyen durumlara ilişkin konu ve sorunlardan seçilir. Öğretmenler önce çocukların kendilerini etkileyen sorunları belirlemesi ve incelemesine, daha sonra da bunları daha geniş bir perspektifle sosyal ve politik, sorunlarla ilişkilendirmelerine yardımcı olurlar¹⁷.

Bu yaklaşıma göre, Sosyal Bilgiler öğretiminin amacı, öğrencilerin bireysel ve toplumsal problemleri tanımlama, analiz etme ve karar verme süreçlerini geliştirmektir. Yansıtıcı düşünme, öğrencilerin bu becerilerini geliştirmesine yardımcı olur. Çağdaş sorunlar çalışmanın temelini oluşturur¹⁸. Kişisel hisler ve sosyal problemler bu yaklaşımda önemlidir¹⁹. Öğrenciler birer yetişkin olarak topluma katıldıkları zaman, birçok karmaşık sorunla, karar verme durumuyla karşı karşıya gelecekler; kendilerini yönetecek kişileri seçmek, haklarını korumak durumunda kalacaklardır. Bu öğrencilerin yetişkinler olarak yaşamlarının kalitesi, verdikleri kararların doğruluğuna bağlı olacaktır. İşte yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgiler yaklaşımının temel amacı, öğrencilerin yaşamlarında karşılaştıkları sosyal, politik ve kişisel sorunlarının çözümü hakkında doğru kararlar alabilmelerine yardımcı olmaktır²⁰.

Bu yaklaşımda da amaç, diğerleri gibi iyi vatandaş yetiştirmektir. Fakat yansıtıcı inceleme yöntemini kullananlar için vatandaşlık, vatandaşlık aktarımı ve sosyal bilimler yaklaşımını benimseyenler için olduğundan farklı bir anlama gelir. Yansıtıcı düşünme yaklaşımını benimseyenlere göre, ilköğretimde vatandaşlık eğitimi, öğrencilerin, toplumsal ve bireysel problemler karşısında, mantıklı, makul ve düşünülerek alınmış kararlara varmasını sağlamaya yöneliktir²¹.

Yansıtıcı düşünme yaklaşımında içerik, geleneksel olarak ders kitaplarında yansıtılan içerikten oldukça farklıdır. Bu yaklaşımda içerik öğrencilerde karar verme sürecinin geliştirilmesi için aracı olarak kullanılır. Öğrenciler problemleri çözerken, karar alırken bilgiyi kullanırlar, ancak odak noktası bilgi değil problem çözme ve bilimsel akıl yürütmeye dayalı karar verme becerisidir. Yansıtıcı incelemede beş temel beceri yer alır. Bunlar okuma-yazma, farklı kaynaklardan bilgiyi

¹⁶ B. Ata, "Eğitimde Çağdaş Yönelimler" III. Yapılandırıcılık ve Eğitimde Yansımaları Sempozyumu, İzmir, 2006, s. 2.

¹⁷ Doğanay, s. 21.

¹⁸ Erden, s. 7.

¹⁹ Barr ve diğerleri, 112.

²⁰ Doğanay, s.21.

²¹ Barth ve Demirtaş, s.10.

kullanma, problemleri belirleme ve çözüme, bilgiyi yorumlama ve değerlerle ilgili durumları belirleyebilme ve çözüme kavuşturabilmedir²².

Araştırma- inceleme yöntemi bu yaklaşımın temel yöntemidir. Öğrenciler karşılaştıkları gerçek problemleri inceleyerek araştırma becerileri kazanırlar. Araştırma-inceleme yoluyla öğrenmeyi destekleyen etkinlikler yaratıcı drama, rol oynama, küçük grup çalışması, ahlaki ikilemler, sınıf toplantıları, benzetişimler (simülasyonlar) ve kubaşık (işbirliğine dayalı) öğrenme gibi etkinliklerdir²³.

Uygunluk ve statükonun vurgulanmasının aksine, yansıtıcı problem çözüme yaklaşımında esas istenen, çocuklara sağlıklı bir kuşkuculuk kazandırmak ve hakim olan inanç, değer, siyaset ve uygulamaları araştırmaktır²⁴.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sürekli gelişen ve değişen dünyada, bu sürece hazırlıklı bireyler yetiştirme sorumluluğunu taşıyan sınıf öğretmenleri ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler Yaklaşımına yönelik görüşlerini değerlendirmektir.

Araştırmada yukarıda ifade edilen genel amaç doğrultusunda öğretmenlerin branş, cinsiyet ve kıdem değişkenleriyle ilişkisi ve bu değişkenler açısından Yansıtıcı İnceleme olarak Sosyal Bilgiler yaklaşımına ilişkin görüşlerinin farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

- a. Yansıtıcı İnceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik öğretmen görüşleri; cinsiyete, branşa ve mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
- b. Yansıtıcı İnceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik öğretmen görüşleri; cinsiyete, branşa ve mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?
- c. Yansıtıcı İnceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik öğretmen görüşleri; cinsiyete, branşa ve mesleki kıdemlerine göre değişmekte midir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin amacı, içeriği ve yöntemi konusundaki öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma tarama modelindedir.

²² Doğanay ve Sarı, s. 155.

²³ Doğanay, s. 21.

²⁴ Dönmez, C. "Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler", *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*, Cemalettin Şahin. (Ed)., Gündüz Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 21.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kayseri ilindeki ilköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler ve sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Kayseri ilinde ilköğretimde görev yapan 444 (Sosyal Bilgiler ve Sınıf) öğretmenden elde edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracında likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekte öğretmenlerin Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç, yöntem ve içeriğine dönük ifadelerle yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Likert tipi ölçeklerde birey, benimsediği ifadeleri işaretlemek yerine, verilen her ifadeye ne ölçüde katılıp katılmadığını dereceler içinde belirlemektedir²⁵. Ölçekte verilen ifadelerle katılım düzeyi 1,00 ile 5,00 arasında değişmektedir. Bu kodlar, 5 Kesinlikle katılıyorum, 4 Katılıyorum, 3 Kararsızım, 2 Katılmıyorum, 1 Kesinlikle katılmıyorum. Ölçeğin kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla uzman görüşü alınmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenebilir. KMO'nun .60'dan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir²⁶. Ölçeğin KMO katsayısı .849 olarak belirlenmiştir. Bu durum anketin faktör analizi için çok uygun olduğu göstermektedir. Bu uygulamadaki veriler 268 kişilik bir örneklem grubundan elde edilmiştir. Bu analizde 15 faktör yükü ve bir maddenin faktörlerdeki yük değerlerinin arasındaki farkın en az .10 olması dikkate alınmıştır. Varimax dönüştürme tekniği kullanılarak yapılan analizler sonucunda ölçeğin üç alt boyuttan oluştuğu görülmüştür. Bunlar vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutu, yöntem boyutu ve içerik boyutudur. Anketin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları Cronbach Alpha ile belirlenmiştir. Bu değerler yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutu için 0.793, yöntem boyutu için 0.607, içerik boyutu için 0.767'dir. Bu sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir olarak kullanılabilirliğini göstermektedir. Bu sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir olarak kullanılabilirliğini göstermektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Anketten elde edilen sonuçlar SPSS 15.0 for Windows programında analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde, cinsiyet, branş ve mesleki kıdem değişkenlerine göre oluşan farklılıkları belirlemek amacıyla t testi ve tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

²⁵ E. Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, s.138.

²⁶ Ş. Büyüköztürk, *Deneyisel Desenler*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 120.

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmanın bulguları ve bu bulgulara yönelik yorumlar yer almaktadır. Bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen verilere göre değerlendirilmiştir.

Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde inanç ve değerlerini keşfetmek, kararlarını savunmak ve gerekirse kesinleşmiş kararlarını değiştirmede medeni cesarete sahip olmalıdır görüşüne öğretmenlerin % 43,2'si katılırken, % 37,8'i tamamen katıldığını, % 9,2'si katılmadığını, % 7,7'si kararsız olduğunu, % 2'si ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 4,05$) dir.

Tablo 1. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Amaç Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşleri

GÖRÜŞ	Cevap Seçenekleri										\bar{X}	s
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1.Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde inanç ve değerlerini keşfetmek, kararlarını savunmak ve gerekirse kesinleşmiş kararlarını değiştirmede medeni cesarete sahip olmalıdır.	9	2,0	41	9,2	34	7,7	192	43,2	168	37,8	4,05	1,00
2.Öğrenciler problemleri muhakeme edip teşhis ettiklerinde ve çelişkilerin çözümünde katılımcı bir anlayışla karar verdiklerinde daha mantıklı olma konusunda kapasiteleri gelişecektir.	1	,2	11	2,5	3	,7	270	60,8	159	35,8	4,29	,63
3.Öğrenciler verdikleri kararların sonuçlarını ve değerlerini anladıklarında kişisel ve sosyal problemlere çözüm üretmeye daha hazırlıklı olacaklardır.	7	1,6	51	11,5	15	3,4	222	50,0	149	33,6	4,02	,98

4.Sosyal Bilgiler dersi işlenirken belirli değerlere ve müesseselere değil öğrencilerin ihtiyaç ve ilgilerini esas alan bir yönteme bağlı kalınmalıdır.	12	2,7	65	14,6	7	1,6	289	65,1	71	16,0	3,77	,97
5.Öğrenciler seçmiş oldukları problemleri çözümlerken düşünce ve kanaatlerinde tamamen bağımsız olmalıdır.	5	1,1	28	6,3	7	1,6	275	61,9	129	29,1	4,11	,80

Öğrenciler problemleri muhakeme edip teşhis ettiklerinde ve çelişkilerin çözümünde katılımcı bir anlayışla karar verdiklerinde daha mantıklı olma konusunda kapasiteleri geliştirecektir görüşüne öğretmenlerin % 60,8'i katılırken, % 35,8'i tamamen katıldığını, % 2,5'i katılmadığını, %0,7'si kararsız olduğunu, % 0,2'si ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 4,29$) dur.

Öğrenciler verdikleri kararların sonuçlarını ve değerlerini anladıklarında kişisel ve sosyal problemlere çözüm üretmeye daha hazırlıklı olacaklardır görüşüne öğretmenlerin % 50'si katılırken, % 33,6'sı tamamen katıldığını, % 11,5'i katılmadığını, % 3,4'ü kararsız olduğunu, % 1,6'sı kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 4,02$) dir.

Sosyal Bilgiler dersi işlenirken belirli değerlere ve müesseselere değil öğrencilerin ihtiyaç ve ilgilerini esas alan bir yönteme bağlı kalınmalıdır görüşüne öğretmenlerin % 65,1'i katıldığını, % 16'sı tamamen katıldığını, % 14,6'sı katılmadığını, % 2,7'si kesinlikle katılmadığını, % 1,6'sı ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,77$) dir.

Öğrenciler seçmiş oldukları problemleri çözümlerken düşünce ve kanaatlerinde tamamen bağımsız olmalıdır görüşüne öğretmenlerin % 61,9'u katıldığını, % 29,1 tamamen katıldığını, % 6,3'ü katılmadığını, % 1,6'ı kararsız olduğunu, % 1,1'i ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 4,11$) dir.

Tablo 2. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Amaç Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Kadın	167	4,13	,45	442	1,660	,098
Erkek	277	4,05	,49			

Tablo 2. incelendiğinde, öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(220)}= 1,660$; $p>.05$). Örneklem grubundaki kadın öğretmenlerin öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x}=4,13$) iken, bu değer erkek öğretmenlerde ($\bar{x}=4,05$) olarak gerçekleşmiştir. Kadın ve erkek öğretmenlerin öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 3. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Amaç Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Branşlarına Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Kadın	167	4,13	,45	442	1,660	,098
Erkek	277	4,05	,49			

Tablo 3. incelendiğinde, öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(220)}= 1,396$; $p>.05$). Örneklem grubundaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x}= 4,02$) iken, bu değer sınıf öğretmenlerinde ($\bar{x}= 4,10$) olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin benzerlik gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Amaç Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	\bar{x}	S
1-5	22	4,21	,46
6-10	96	4,21	,39
11-15	80	4,17	,40
16-20	84	4,13	,45
21-25	58	4,12	,39
26+	104	3,67	,57
Toplam	444	4,05	,50

Tablo 4.'de öğretmenlerin yansıtıcı inceleme Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımına ilişkin betimsel istatistik sonuçları verilmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5.'de verilmiştir.

Tablo 5. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Amaç Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	20,189	4,038	5	19,050	,000	1-5 yıl ile 26 yıl ve sonrası
Gruplar içi	92,839	,212	438			6-10 yıl ile 26 yıl ve sonrası
Toplam	113,028		443			11-15 yıl ile 26 yıl ve sonrası 16-20 ile 26 yıl ve sonrası 21-25 ile 26 yıl ve sonrası

Tablo 5'e göre yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(5-438)}=19$,

Tablo 6. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşleri

GÖRÜŞ	Cevap Seçenekleri										\bar{X}	s
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
6.Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenin esas görevi, öğrencilerin kişisel ve sosyal çelişkilerini değerlendirmelerine yardımcı olmaktır.	1	0,2	46	9,4	20	4,5	368	82,9	9	2,0	3,68	0,74
7.Öğretmenler, öğrenciler için anlam ifade eden sosyal konulardaki tartışmaların geliştirilmesinde öğrencilerin fikirlerini kullanmalıdır.	10	2,3	45	10,1	19	4,3	245	55,2	125	28,2	3,96	,96
8.Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerini, öncelikle problem çözme becerilerine, yapılan etkinliklerin alternatif yönlerini muhakeme etmelerine seçim yapabilme becerisine göre değerlendirmelidir.	5	1,1	18	4,1	4	,9	284	64,0	133	30,0	4,17	,73
9.Öğretmenler, öğrencilerin kendilerini ilgilendiren konularda yansıtma yoluyla düşüncelerini açıklamalarına yardımcı olmalıdır.	32	7,2	16	3,6	11	2,5	285	64,2	100	22,5	3,91	1,01
10.Öğretmenler Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin toplumsal konular hakkında değerleri eleştirme test etme ve değerlendirmelerine yardımcı olmalıdır.	9	2,0	19	4,3	16	3,6	275	61,9	125	28,2	4,09	,81

050; $p < ,001$). Bu görüşler arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Scheffee analizine göre farklılık mesleki kıdemi 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl olanlar ile mesleki kıdemi 26 yıldan fazla olanlar arasındadır. Bu sonuç mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinin diğerlerine göre daha olumsuz olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenin esas görevi, öğrencilerin kişisel ve sosyal çelişkilerini değerlendirmelerine yardımcı olmaktır görüşüne öğretmenlerin % 82,9'u katıldığını, % 9,4'ü katılmadığını, % 4,5'i kararsız olduğunu, % 2'si tamamen katıldığını, % 0,2'si ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,68$) dir.

Öğretmenler, öğrenciler için anlam ifade eden sosyal konulardaki tartışmaların geliştirilmesinde öğrencilerin fikirlerini kullanmalıdır görüşüne öğretmenlerin % 55,2'si katıldığını, % 28,2'si tamamen katıldığını, % 10,1'i katılmadığını, % 4,3'ü kararsız olduğunu, % 2,3'ü ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,96$) dir.

Öğretmenler öğrencilerin yeteneklerini, öncelikle problem çözme becerilerine, yapılan etkinliklerin alternatif yönlerini muhakeme etmelerine seçim yapabilme becerisine göre değerlendirmelidir görüşüne öğretmenlerin % 64'ü katıldığını, % 30'u katılmadığını, % 4,1'i katılmadığını, % 1,1'i kesinlikle katılmadığını, % 0,9'u ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 4,17$) dir.

Öğretmenler, öğrencilerin kendilerini ilgilendiren konularda yansıtma yoluyla düşüncelerini açıklamalarına yardımcı olmalıdır görüşüne öğretmenlerin % 64,2'si katıldığını, % 22,5'i tamamen katıldığını, % 7,2'si kesinlikle katılmadığını, % 3,6'sı katılmadığını, % 2,5'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,91$) dir.

Öğretmenler Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin toplumsal konular hakkında değerleri eleştirme test etme ve değerlendirmelerine yardımcı olmalıdır görüşüne öğretmenlerin % 61,9'u katıldığını, % 28,2'si tamamen katıldığını, % 4,3'ü katılmadığını, % 3,6'sı kararsız olduğunu, % 2'si ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 4,09$) dur.

Tablo 7. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Kadın	167	4,02	,52	442	1,657	,098
Erkek	277	3,93	,51			

Tablo 7. incelendiğinde, öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(442)}= 1,657$; $p>.05$). Örneklem grubundaki kadın öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 4,02$) iken, bu değer erkek öğretmenlerde ($\bar{x} = 3,93$) olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuç kadın öğretmenlerin ve erkek öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 8. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Branş Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları

Branş	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Sınıf Öğretmenliği	339	3,89	,54	442	5,411	,000
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	105	4,20	,36			

Tablo 8. incelendiğinde, öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin branşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(442)}= 5,411$; $p<.001$). Örneklem grubundaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x}=4,20$) iken, bu değer sınıf öğretmenlerinde ($\bar{x}=3,89$) olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 9’da öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin mesleki kademelerine göre dağılımına ilişkin betimsel istatistik sonuçları verilmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 10.’da verilmiştir.

Tablo 9. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	\bar{x}	S
1-5	22	4,13	,41
6-10	96	4,22	,32
11-15	80	4,15	,31
16-20	84	4,07	,37
21-25	58	4,07	,39
26+	104	3,41	,59
Toplam	444	3,96	,52

Tablo 10'a göre yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(5-438)}=47,643$; $p<,001$). Bu görüşler arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık mesleki kıdemi 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl olanlar ile mesleki kıdemi 26 yıldan fazla olanlar arasındadır. Bu sonuç mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşlerinin diğerlerine göre daha olumsuz olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 10. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	42,334	8,467	5	47,643	,000	1-5 yıl ile 26 yıl ve sonrası 6-10 yıl ile 26 yıl ve sonrası
Gruplar içi	77,838	,178	438			sonrası
Toplam	120,171		443			11-15 yıl ile yıl ve sonrası 16-20 ile 26 yıl ve sonrası 21-25 ile 26 yıl ve sonrası

Tablo 11. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin İçerik Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşleri

GÖRÜŞ	Cevap Seçenekleri										\bar{X}	s
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
11.Öğrenciler karşılaştıkları problemlerin çözümünde, içeriğin ilgi ve değerini en iyi kendileri belirler.	9	2,0	59	13,3	20	4,5	313	70,5	43	9,7	3,72	0,88
12.Öğretmenler ve öğrenciler çözmek istedikleri sorunlar için müracaat ettikleri kaynaklara eleştirel bir şekilde yaklaşırlarsa kaynaklar daha güvenilir bir hal alır.	55	12,4	40	9,0	19	4,3	200	45,0	130	29,3	3,69	1,31
13.Öğrencilerin neyi nasıl bildikleri kendi ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik problemleri araştırmalarından kaynaklanır.	3	,7	30	6,8	4	,9	317	71,4	90	20,3	4,03	,73
14.Öğrenciler kendi inanç ve değer anlayışlarına göre toplumsal değerleri yargırlarsa objektif sonuç ortaya çıkmaz.	9	2,0	68	15,3	43	9,7	232	52,3	92	20,7	3,74	1,01
15.Kişisel problemlerde, karar verirken birinin becerilerini tavsiye etmek öğrencilerde daha disiplinli bir davranış oluşmasını sağlar.	18	4,1	104	23,4	7	1,6	264	59,5	51	11,5	3,50	1,09

Öğrenciler karşılaştıkları problemlerin çözümünde, içeriğin ilgi ve değerini en iyi kendileri belirler görüşüne öğretmenlerin % 70,5'i katıldığını, % 13,3'ü katılmadığını, % 9,7'si tamamen katıldığını, % 4,5'i kararsız olduğunu, % 2'si ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,72$) dir.

Öğretmenler ve öğrenciler çözmek istedikleri sorunlar için müracaat ettikleri kaynaklara eleştirel bir şekilde yaklaşırlarsa kaynaklar daha güvenilir bir hal alır görüşüne öğretmenlerin % 45'i katıldığını, % 29,3'ü tamamen katıldığını, % 12,4'ü kesinlikle katılmadığını, % 9'u katılmadığını, % 4,3'ü ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,69$) dur.

Öğrencilerin neyi nasıl bildikleri kendi ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik problemleri araştırmalarından kaynaklanır görüşüne öğretmenlerin % 71,4'ü katıldığını, % 20,3'ü tamamen katıldığını, % 6,8'i katılmadığını, % 0,9'u kararsız olduğunu, % 0,7'si ise kesinlikle katılmadığını ifade etmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 4,03$) dür.

Öğrenciler kendi inanç ve değer anlayışlarına göre toplumsal değerleri yarıyarlarsa objektif sonuç ortaya çıkmaz görüşüne öğretmenlerin % 52,3'ü katıldığını, % 20,7'si tamamen katıldığını, % 15,3'ü katılmadığını, % 9,7'si kararsız olduğunu, % 2'si ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,74$) dür.

Kişisel problemlerde, karar verirken birinin becerilerini tavsiye etmek öğrencilerde daha disiplinli bir davranış oluşmasını sağlar görüşüne öğretmenlerin % 59,5'i katıldığını, % 23,4'ü katılmadığını, % 11,5'i tamamen katıldığını, % 4,1'i kesinlikle katılmadığını, % 1,6'sı kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu ifadeye yönelik öğretmen görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,50$) dir.

Tablo 12. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Kadın	167	3,77	,52	442	,875	,382
Erkek	277	3,72	,53			

Tablo 12. incelendiğinde, öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t_{(442)} = ,875$; $p > .05$). Örneklem grubundaki kadın öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,77$) iken, bu değer erkek öğretmenlerde ($\bar{x} = 3,72$) olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuç kadın öğretmenlerin ve erkek öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 13. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin Yöntem Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Branş Değişkenine Göre Dağılımına İlişkin t-testi Sonuçları

Branş	N	\bar{x}	Ss	sd	t	p
Sınıf Öğretmenliği	339	3,67	,53	442	4,637	,000
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	105	3,94	,45			

Tablo 13. incelendiğinde, öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin branşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t_{(442)}= 4,637$; $p<.001$). Örneklem grubundaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin puanlarının ortalaması ($\bar{x} = 3,94$) iken, bu değer sınıf öğretmenlerinde ($\bar{x}=3,67$) olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 14. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin İçerik Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	\bar{x}	S
1-5	22	3,75	,56
6-10	96	3,95	,40
11-15	80	3,99	,43
16-20	84	3,76	,50
21-25	58	3,74	,44
26+	104	3,33	,52
Toplam	444	3,74	,53

Tablo 14.'te öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımına ilişkin betimsel istatistik sonuçları verilmiştir. Bu değerler arasındaki farklılığın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 15.'de verilmiştir.

Tablo 15.'e göre yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F_{(5-438)}= 23,893$; $p<.001$). Bu görüşler arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analizine göre farklılık mesleki kıdemi 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl, 21-25 yıl olanlar ile mesleki kıdemi 26 yıldan fazla olanlar arasındadır. Bu sonuç mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin yansıtıcı ince-

leme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşlerinin diğerlerine göre daha olumsuz olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 15. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin İçerik Boyutuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	P	Fark
Gruplar arası	26,904	5,381	5	23,893	,000	1-5 yıl ile 26 yıl ve sonrası
Gruplar içi	98,642	,225	438			6-10 yıl ile 26 yıl ve sonrası
Toplam	125,547		443			11-15 yıl ile 26 yıl ve sonrası 16-20 ile 26 yıl ve sonrası 21-25 yıl ile 26 yıl ve sonrası

4. Sonuç ve Tartışma

Öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik öğretmen görüşleri mesleki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir. Mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşleri diğerlerine göre daha olumsuzdur.

Öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşler branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşleri sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre daha olumludur.

Yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik öğretmen görüşler mesleki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir. Mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin yöntem boyutuna yönelik görüşleri diğerlerine göre daha olumsuzdur.

Öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik öğretmen görüşleri branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşleri sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerine göre daha olumludur.

Yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik öğretmen görüşleri mesleki kıdemlerine göre farklılık göstermektedir. Mesleki kıdemi en fazla olan öğretmenlerin yansıtıcı inceleme olarak Sosyal Bilgilerin içerik boyutuna yönelik görüşleri diğerlerine göre daha olumsuzdur.

Genel olarak bakıldığında Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler eğitime bakış açısında cinsiyet belirleyici rol oynamamaktadır. Erkek ve kadın öğretmenlerin almış oldukları eğitimin ve paylaştıkları ortamın aynı olmasının bunda etkili olduğu düşünülebilir.

Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin amaç boyutuna yönelik görüşlerinde anlamlı bir farklılık görülmemekle birlikte, içerik ve yöntem boyutuna yönelik görüşler konusunda Sosyal Bilgiler Öğretmenleri sınıf öğretmenlerine göre daha olumlu yaklaşmaktadır. Bu durum Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin branşları itibariyle derse olan ilgilerinin sınıf öğretmenlerinden daha fazla olması ile izah edilebilir.

Kıdemi yüksek öğretmenlerin Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgilerin amaç, içerik ve yöntem boyutuna yönelik görüşleri kıdemi düşük olanlardan daha olumsuz olmasının sebebi uzun yıllar çalışmış olmanın verdiği yorgunluk ve yeniliklere genç öğretmenler kadar açık olmamaları ile açıklanabilir.

4.1. Öneriler

1. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, ilköğretim 4 ve 5. Sınıf seviyelerinde daha uzmanlaşmış bir eğitim verilebilmesi ve derse karşı bakışı sınıf öğretmenine göre daha olumlu olan branş öğretmenlerinin girebilmesi için alan eğitiminin ilköğretim 4 ve 5. sınıf seviyesine de uygulanması Türk eğitiminin kalitesini arttırabilir.
2. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal bilgiler dersine bakışı daha olumlu olmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin hizmet içi eğitim başta olmak üzere yüksek lisans ve doktora eğitimi almaları teşvik edilebilir.
3. Öğretmen görüşlerine yönelik bilimsel araştırmalar arttıkça Türk Milli Eğitim sistemindeki aksaklıklar daha yakından görülebilir ve çözülebilir.

KAYNAKÇA

- Adler, S., "The Education of Social Studies Teachers", *Handbook of Research in Social Studies Education*. L. S. Levstik, & C. A. Tyson (Eds.), Taylor and Francis, New York, 2008.
- Ata, B., "Eğitimde Çağdaş Yönelimler," III. *Yapılandırmacılık ve Eğitimde Yansımaları Sempozyumu*, İzmir, 2006.
- Barr, R., Barth, J.L. and Shermish, S.S., *The Nature of Social Studies*, CA, ETC Publications, 1978.
- Barth, J.L. ve Demirtaş, A., *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi Kaynak Üniteler*, YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Ankara, 1997.
- Beal, C., Bolick, C.M., and Martorella, P.H., *Teaching Social studies in Middle and Secondary School*, Fift Edition, Allyn & Bacon, USA, 2009.
- Binbaşoğlu, C., *Özel Öğretim Yöntemleri*, Binbaşoğlu Yayınevi, Ankara, 1988
- Büyüköztürk, Ş., *DeneySEL Desenler*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Catherina, A.L., Annie, X.F., Joyce, V.T.B., Karen, B. and Linda, D.A., "A Study of Curriculum Effectiveness in Social Studies", *Gifted Child Quarterly*, Volume 51, Number 3, National Association for Gifted Children <http://gcq.sagepub.com>, 2007.
- Doğanay A. ve Sarı, M., "Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenleriyle Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilerin Doğasına İlişkin Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi", *I.Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, İzmir, 2003
- Doğanay, A., "Sosyal Bilgiler Öğretimi", *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), Pegem A Yayınları, Ankara, 2002.
- Dönmez, C., "Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler", *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*, Cemalettin Şahin. (Ed), Gündüz Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Engle, S.H. and Ochoa, A.S., *Education for Democratic Citizenship: Decision Making in the Social Studies*, Teacher College Press, New York, 1998.
- Erden, M., *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara, Alkım Yayınları.
- Güçlü, Y., "İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Ders Grubu Derslerinin Müfredat Programlarına Eleştirel Bir Bakış", *I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*, İzmir 2003.

- Kozan, E., *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi Geleneklerine Yaklaşımları ve Bu Yaklaşımların Tarih Öğretimiyle İlişkisi: Ankara-Aksaray Örnekleri*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002.
- MEB., Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7 Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara, 2005.
- Moffat, M., *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (Çev. Nesrin Oran). Maarif Basımevi, İstanbul, 1957.
- Tanrıöğen, A., *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Arı Yayıncılık, İstanbul, 2006,
- Tavşancıl, E., *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.
- Welton, D.A. and Mallan, J.T., *Children and Their World: Strategies for Teaching Social Studies*, Houghton Mifflin Company, USA., 1999.